

Ur garbia, frackinga eta aborigenen duintasuna jokoan Standing Rocken

Pello Zubiria Kamino

@pelozubiria

Siux jendeak Ipar Dakotako Standing Rocken daukan lurralde ustez autonomoan ari da jokatzeko AEBetako gudu sozial handienetakoa, bere baitan biltzen dituena petrolioaren ustiatzearen, klima aldaketaren eta ura eskuratzeko eskubidearen inguruko gatazkak. Baina jatorrizko herritar amerindiarrek, bizirauteko dauzkaten ezintasunak ere azaldu dira argitara. AEBetako *establishment*aren agintekeria bezala.

Thanksgiving berezia ospatuko zuten milaka lagunek Standig Rockeko Oceti Sakowin eta Sacred Stone Camp kanpamentuetan. Hotzak, polizia federalak egurtuak baina, beren buruei *Water Protectors* (uraren zaindari) deitzen dietenen mezuei sinestekotan, borrokan jarraitzeko gogoak apaldu gabe.

Kanpaleku nagusian Judy Wicks idazle eta ostalaria 500 lagunentzako afora eskaini zuen azaroaren 24an, berak eta beste zenbait pertsonalitatek oparitutako jakiak koinatuz, artean Jane Fondak bidalitako bufalo haragia. Oparigileak berak aritu ziren zerbitzari.

Wick andereak hamabostgarren urtez eskaini die *Tyanksgiving*a AEBetako aborigenei, horiek eskertu nahian 1620. ean Europatik etorriberriei erakutsitako eskuzabaltasuna. Gaur Massachusetts den lekura iritsita, lehenbiziko ne-gua uztarik gabe goseak pasatu behar zutenean, bertako Wampanoag jendea prest egon zen zeukaten elikagaia haiekin elkarbanatzeko.

“Geroztik –idatzi du Wickek *Ecowatch* gunean– tamalez eta lotsagarriki, europarren etorrerak 500 urteko genozidio eta traizioa ekarri zizkien jatorrizko amerindiarrei. Akordio oro hautsia izan da orain artean, zuriaren espansionismoaren mesedetan. Ipar Dakotan genozidiotik bizirik ateratakoek gaur aurre egiten diote 3.700 mila milioi dolarreko *Dakota Access* oliobideari, milioika herritarren edateko ura hilerri sakratuak mehatxatuz Texaseko *Energy Transfer*

Partnersek petrolio oso sukoia garraiatzeko Missouri ibai hondotik, urratu duen oliobideari”.

1.825 kilometroko hodiak balio behar du Ipar Dakotako Bakken eremuan fracking bidez ateratako petroliotik 450.000 upel Illinoiseraino garraiatzeko, hemen lotuz AEBetako sare nagusiarekin. Obraren sustatzailea den Energy Transfer Partnersen jabea, Kelcy Warren, AEBetako aberatsenen zerrendan 372. dago eta mundukoetan 1.067. Azken hauteskundeetan estreina Rick Perry errepublikarrari lagundu dio diruz eta ondoren Donald Trumpi.

Matxinada, Twitterrez *#NoDAPL* traolarekin ordu oro jarrai daitekena, 2016ko udaberrian piztu zen, konpainiak erabaki zuenean petrolioak zeharkatuko zituela Missouri eta Mississippi ibaiak, Oahe aintzira eta Standing Rock siux erreserbaren lurak.

Oliobidearen kalteak baloratzeko eta amerindiarren tribuak ez galdekatu izanagatik, nabarmenki Standing Rockeko siuxak, 2016ko apirilean EPA Ingurumen Babesteko Agentziak, Barne ministerioak eta Historiaren Babeserako Aholku Batzordeak eskatu zioten Armadaren ingeniariak gorpuzari ingurumen eraginaren azterketa osoa egitea. Uztaileko militarrek txostena prest zeukaten: ibaiak zeharkatzeko biderik egokiena Dakota Access zen.

Apirilean tokiko siuxen buruzagiek kanpalekua antolatu zuten, kultur ondarea zaindu eta oliobidearen kontrako

erresistentzia bideratzeko. Udan zehar milaka jende osatzeraino zabaldu zen kanpalekua. *ReZpect Our Water* (Gure Ura Zaindu) amerindiar gazte erakundeak Standing Rocketik Washingtonerainoko martxa egin zuen, gizartea ohartarazteko oliobideak Mississippi eta Missouri ura edateko bezala nekazaritzarako behar dutenen arriskuez.

Irailean bulldozerrek hondeatu zuten ordura arte agintariak eremu historiko eta erlijiozkotzat jotako eremua. Protestan joandakoei konpainiaren guardak zakurrak bota zizkieten, dozena erdi bat ausikika zaurituz *Democracy Now!* kateak zabaldu eta milioika jende *YouTube* ikusi duten erasoan. Urriaren polizia eta militarrek hustu zuten kanpalekue-tako bat. Azaroaren 20ko gauean poliziak ur hotzez zigortu zituen -2^oCko izotzetan makinei aurre egiten zieten herritarrek.

Sakratua, erlijioa baino gehiago

Ipar Dakotako Bakker eremua aipatzeak askori *fracking* deitu haustura hidraulikoz petrolioaren erazte eta garraiatzeak dakartzen kalteengatik haserrea pizten dio. Olioa harkaitzari leherkari eta kimikoz isuri arazteak berak sortutako kutsadurez gain, garraio bidean ere istripuak gertatuak dira dagoeneko.

2013ko uztailearen 6an, Bakkeneko petrolioaren 77 bagoitan zekarren tren batek talka egin zuen gasez zamatutako beste batekin eta sutean 42 pertsona hil eta 30 eraikin kiskali zituen Lac-Mégan-

Dallas Goldtooth en argazkian, AEB osotik etorritako amerindiarrek eta aktibistak oinezko ibilandian doaz Standing Rockeko erreserban urratu duten oliobidearen obretara. "Sakratua defenda dezagun" dio pankartak. Nega kanpaturik igarotzeko asmoa adierazi zuten ekintzaileek. Hori eragozteko, polizia eta militarrek ura, gasa, pilotak, bonba negar eragileak eta material bortitza goak ere erabili dituzte.

tic hirian, Kanadako Quebecen. Oliobideetan ere istripu eta isuririk ez da falta izan urteotan. Kutsaduraren beldurraz gain, klimaren aldaketa eta erregaien kontsumoa murriztu beharra da Standing Rockera militanteak ekarri dituen beste argudio osagarria, garapen eredu aldatu beharra esan nahi baita. Gogor egin beharko dute borroka bere bizi publiko osoan klimaren aldaketari pixa egin dion Donald Trumpen aginte aldi berrian.

Amerindiarrek gatazkari eman nahi dioten dimentsio etniko eta espirituala ere ez da ahaztekoa, gizarte industriaren umeoi gaitz zaigun arren ulertzea nolaz haserrarazi ditzakeen hainbeste oliobideak hilerri bat urratzeak.

Lehen kanpalekua antolatzeko deia egin zuen LaDonna Bravebull Allard andereak, erreserbaren ondarearen ardu-

radunak, esan du: "380 gune arkeologiko suntsitu dituzte oliobidea egiteko, horietatik 26 justu bi ibaien inguruetan. Ere historikoak dira, leku sakratuak ez bakarrik Siux nazioentzako baina baita Arikara, Mandan eta Iparraldeko Txeieneentzako ere. AEBetako gobernuak desegiten ditu gure eremu kultural eta espiritual garrantzitsuenak. Munduan utzi ditugun lorratzak suntsitzean, gobernuak herri bezala suntsitzen gaitu. Ere muok defenditu behar ditugu, beste la gure mundua amaituta dago, hori bezain sinplea da. Gazteek eskubidea dute nor eta zer diren jakiteko, hizkuntza, kultura eta tradizioa zor zaizkie. Petrolio konpainiari uztea desegiten gure historia, gure arbasoak, gure bihotzak eta arimak, ez al da genozidioa?".

AEBetako agintariek edozein konpainiari Standing Rock erreserban es-

kua sartzeko baimenik eman aurretik bertako agintari siuxen oniritzia behar zuen, indarrean dauden itunen arabera. Allard andereak berak, duela 153 urte militar yankiek parajeotan bertan masakratu zuten tribuko kide delarik, banan bana azaldu ditzake bake aitzaikiatan sinarazi eta Washintongek gero urratutako itunok. Azken finean, edozein paperen aurretik beti izan baita oinarrizko lege "Aurkikuntzaren Dotrina", 1494tik europarrak aborigenen lurren jabe egiten dituen mundu osoan.

Irailaren 20an Standing Rockeko tribuaren ordezkari Robert T. Coulter Geneban mintzatu zitzaizen Nazio Batuen Erakundeko ordezkariari, laguntza eske, AEBetako Gobernuak suntsitu nahi ditzuelako. Alferrik. Ikusi Interneten poliziak aktibista baketsuen kontra zer nolako munizioak darabiltzan. ■

zuri begira

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

